

РЕФЕРУВАННЯ ЯК ВИД САМОСТІЙНОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НЕМОВНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

У межах повітніх тенденцій вивчення іноземних мов (ІМ) важливе місце відводиться самостійному опрацюванню навчального матеріалу студентами. Тому перед нами постає важливе завдання, яке полягає в належній організації самостійної роботи студентів з метою формування навичок самостійного прийняття рішень, визначення змісту своєї навчальної діяльності та знаходження засобів її реалізації.

Для реалізації цієї цілі ми застосовуємо реферування як вид самостійної індивідуальної роботи (СР) для студентів на заключному етапі вивчення ІМ. Даний вид роботи можна віднести до пізнавально-пошукового типу СР з елементами творчого типу, а саме: студент здатний самостійно використовувати елементи компресії при репродукуванні змісту запропонованого викладачем тексту, зволікаючи при цьому на можливість самостійного пошуку шляхів вирішення навчального завдання.

При складанні самостійних завдань необхідно застосовувати індивідуально-диференційний підхід, щоб запобігти проблемам, які можуть виникнути у студентів під час реферування тексту. Кожен студент повинен виконати серію підготовчих різнорівневих вправ перед самостійною роботою над завданням. Отже, вміння реферувати фахові інформаційні джерела має неабияке практичне значення для майбутнього фахівця – здатність бути першим у вирі фахової інформації, бути конкурентноспроможним на ринку праці, і, нарешті, найбільш важливим є набуття умінь і навичок самостійного удосконалювати свою мову, що веде до здійснення подальшої неперервної мовної освіти.

ЗА КРОК ДО РІВНЯ С1

Збільшення словникового запасу є важливою складовою процесу вивчення англійської мови, особливо при просуванні від середнього рівня B2 до просунутого рівня C1.

З точки зору лексики, вивчення англійської мови передбачає опанування основного словникового запасу, який є типовим для різних підмов, типів текстів та жанрів. Крім того, студенти вищих навчальних закладів вивчають лексику англійської мови відповідно до своїх навчальних, професійних потреб та інтересів. Особливо це стосується студентів технічних спеціальностей, які проходять курс «Англійська мова професійного спрямування». Досягнувши рівня B2, такі студенти можуть легко оперувати лексикою загального вжитку і мають широкий запас слів, у тому числі термінології, який є необхідним для іншомовленнєвої діяльності в академічній та професійній сферах. Проте надалі у більшості студентів об'єм вивченої лексики залишається незмінним, тому що на заняттях вони продовжують мати справу зі словами, які вони вже знають. Проблема розширення лексичного запасу з метою переходу на вищий рівень володіння англійською мовою ускладнюється ще й тим, що кількість академічних годин для вивчення іноземної мови на останніх курсах навчання в університеті зменшується.

Існує чимало досліджень із розвитку лексичної компетенції при вивченні іноземної мови. Науковці зокрема стверджують, що студенту необхідно знати приблизно 10 тис. слів для того, щоб розуміти англійську мову на середньому рівні (Hazenbergh & Hulstijn, 1996). Окремо виділяють 1,000 лексичних одиниць спеціального вжитку, яка потрібна студентам для їх навчальних потреб.

На жаль, виявляється, що досягнувши середнього рівня, студенти припиняють розширювати свій словниковий запас, принаймні так само ефективно як вони це робили на початку процесу вивчення англійської мови. Насправді, якщо на перших курсах навчання студенти опановують щорічно в середньому 1,500 нових лексичних одиниць, то на старших курсах збільшення словникового запасу складає лише 250 одиниць на рік (Fan Yi, 2007).

Тому надзвичайно важливо спрямувати увагу студентів на лексику, яка не належить до вже опанованих ними 5-6 тисяч англійських слів. Це мають бути передусім слова, корисні для практичного застосування, але не передбачені підручником, за яким вчать студенти. З цією метою як одне із завдань з англійської мови для студентів старших курсів може бути опрацювання автентичних статей із сучасних газет та журналів (напр., *The Financial Times*, *The New York Times*, *The Independent*, *The Daily News*, *The Economist*, *The New Scientist*, *The Guardian*). Матеріали цих періодичних видань розташовані в Інтернеті, і тому студенти можуть з ними ознайомитися, не витрачаючи багато часу та зусиль на пошуки. Для більшої мотивації студенти можуть вільно обирати статті для самостійного опрацювання – музика, кіно, спорт, інтерв'ю.

Зрозуміло, що такі тексти містять велику кількість незнайомих слів, тому викладач має озброїти студентів різними прийомами з вивчення нової лексики. Найперше, мова йде про методи, які розглядають незнайомі слова за підказки для загального розуміння тексту (Moras, 2007), а саме: здогадка про значення нового слова за контекстом, в якому воно вживається; використання монолінгвальних словників, де подано визначення слова та приклади його вживання; аналіз будови слова (префікси, суфікси, основи, що походять від латинських слів) тощо. З іншого боку, студенти повинні обрати певні лексичні одиниці (бажано не більше десяти), які вони вважають за доцільне вивчити та зазубнити не лише їх переклад, але й певні лексико-граматичні особливості.

На занятті студенти представляють короткий зміст опрацьованого тексту вживаючи саме ці нові слова.

Звичайно, найскладнішим завданням є навчити студентів самостійно працювати з новою лексикою так, щоб вони й надалі, по закінченню навчального курсу з англійської мови, продовжували розширювати свій словниковий запас. Тому викладач повинен звертати увагу на метафоричні значення вже знайомих слів, синонімічні ряди, антоніми, сполучуваність слів, однокореневі слова і т.п. (Richards, 2008).

Отже, для розвитку лексичної компетенції, окрім самого значення слова, слід зупинятися на таких поняттях як

- концентуальні зв'язки між словами, які за своїм значенням, хоч і не є синонімами, але належать до однієї семантичної групи (напр., *student, graduate, postgraduate; tutor, lecturer, instructor, teacher, professor; etc.*);
- полісемантичні слова, значення яких належать до певної системи, елементи якої зв'язані між собою таким чином, що непрямі значення є похідними від одного основного значення слова (напр., *a (man's) head, the head of the department; a hammer head, etc.*);
- омоніми, тобто слова які звучать і пишуться однаково, але мають різні значення (напр., *a file* 1. a folder for holding loose papers together; 2. a tool with a roughened surface, typically of steel, used for smoothing or shaping a hard material);
- омофонічність, або однакове звучання слів (напр. *stationary* - *stationery*);
- синоніми – слова однієї й тієї ж частини мови, значення яких повністю або частково збігаються (напр., *to extend, to increase, to expand*);
- конотаційні значення (напр., Our products are aimed at *green consumers.*)
- відмінності різних стилів, жанрів, діалектів (напр., американський та британський варіанти англійської мови);

- труднощі перекладу (напр., *electrical engineering* – електротехніка; *mechanical engineering* – машинобудівництво; *mining engineering* – гірничо-промисловість; *genetic engineering* – генна інженерія);

- фразові дієслова, фразеологічні та ідіоматичні вислови, особливості сполучуваності (напр., *to carry out the project, to be carried away with something, to carry coals to Newcastle; to carry an electric charge, etc*);

- особливості словотворення і граматичні характеристики (напр., *able, unable, to enable, disability; to lie – lay – lain – lying; etc.*);

- вимова та наголос (*to produce, produce, production, product*).

Матвійчук В.І.

Національний технічний університет України «КПІ

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Одним із важливих напрямків роботи студентів при вивченні іноземних мов являється індивідуальна робота студентів. Індивідуальна робота поділяється на аудиторну та поза аудиторну самостійну роботу. Так студенти I та II курсів характеризуються зародженням елементів самостійності. На цьому етапі студенти теоретично усвідомлюють необхідність самостійного розширення предметних знань за фахом. Але пізнавальні та професійні мотиви у них слабкі, тому викладачам необхідно проводити роботу в таких напрямках як вчити свідомо виконувати завдання, знаходити найбільш ефективні шляхи індивідуального засвоєння матеріалу та вчити самостійно працювати з поданим матеріалом та додатковою літературою. Що стосується поза аудиторної самостійної роботи особлива увага приділяється виконанню індивідуального читання студентами, виконання цього завдання дає змогу студентам відчути своє зростання, а також поєднує різні види мовленнєвої діяльності: читання, робота з довідниковою літературою, письмо(переклад), говоріння. На першому курсі викладачі пропонують студентам тексти

індивідуального читання. На другому курсі студенти мають змогу самі обирати тексти за фахом. При цьому важливим є те, що студенти самостійно працюють з додатковою літературою і вибирають необхідну інформацію.

Що стосується поза аудиторної самостійної роботи, тут розвиток навичок говоріння відбувається під час підготовки до переказу усної теми. Вже на першому курсі викладачі пропонують студентам творчі перекази традиційних «топіків», проектні завдання. Важливим завданням також є підготовка до описання роботи механізму, складання телефонних розмов. З метою розвитку навичок аудіювання викладачі пропонують студентам індивідуальні завдання після прослуховування одного і того ж тексту.

У студентів III – V курсів осмислюються постійні мотиви пізнавальної діяльності. Звернення до додаткової інформації сприймається як необхідність безперервного професійного самовдосконалення.

Саме тому завдання, які пропонуються студентам є професійно орієнтованими. Тому під час індивідуальної роботи на старших курсах необхідно формувати мотиваційне ставлення майбутніх фахівців до своєї спеціальності, що забезпечує високий рівень професіоналізму. Переважна більшість завдань мають пізнавально-пошуковий, пізнавально-практичний та творчий характер.

Для аудиторної роботи на початок навчання студенти готують бізнес-новини. Це передбачає зокрема: читання, перегляд новин англійською мовою. Після презентації новин групою кореспондентів проводиться обговорення почутого. Одним із важливих напрямків роботи є підготовка студентів до проведення презентацій, тому майже на кожному занятті викладачі пропонують завдання на опис діаграм, складання діаграм заданими. Для поза аудиторної самостійної роботи включаються такі види робіт, як написання ділових листів, доповідей, анотацій, підготовка презентацій за фаховими темами, підготовка проектних робіт, написання бакалаврських робіт англійською мовою на наукових конференціях.